

මහාචාර්ය ක්‍රිශාන්ත ගුණවර්ධන
මහාචාර්ය ජගත් වීරසිංහ
ප්‍රධාන සංස්කාරකවරු

රාජ්‍ය වෙසක් ශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහය

මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල

රාජ්‍ය වෙසක් ශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහය

මහාචාර්ය ප්‍රිශාන්ත ගුණවර්ධන
මහාචාර්ය ජගත් වීරසිංහ
ප්‍රධාන සංස්කාරකවරු

මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල
අධ්‍යාපන අමාත්‍යාංශය
2016

පටුන

- i. මල්වතු මහානායක හිමිගේ සුභාශිංසන පණිවුඩය
- ii. අස්ගිරි මහානායක හිමිගේ සුභාශිංසන පණිවුඩය
- iii. රාමඤ්ඤ මහානායක හිමිගේ සුභාශිංසන පණිවුඩය
- iv. අමරපුර මහානායක හිමිගේ සුභාශිංසන පණිවුඩය
- v. නයිගල රජමහා විහාරාධිකාරී ස්වාමීන් වහන්සේගේ ආශීර්වාදය
- vi. ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ අතිගරු ජනාධිපති මෛත්‍රීපාල සිරිසේන මැතිතුමාගේ සුභාශිංසන පණිවුඩය
- vii. ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ගරු අග්‍රාමාත්‍යතුමාගේ වෙසක් පණිවුඩය
- viii. ගරු කථානායකතුමාගේ සුභාශිංසන පණිවුඩය
- ix. ගරු අධ්‍යාපන අමාත්‍යතුමාගේ සුභාශිංසන පණිවුඩය
- x. ගරු අධිකරණ හා බුද්ධ ශාසන අමාත්‍යතුමාගේ සුභාශිංසන පණිවුඩය
- xi. ගරු නිවාස හා ඉදිකිරීම් ආමාත්‍යතුමාගේ සුභාශිංසන පණිවුඩය
- xii. අධ්‍යාපන අමාත්‍යාංශයේ ලේකම්තුමාගේ සුභාශිංසන පණිවුඩය
- xiii. අධිකරණ හා බුද්ධ ශාසන අමාත්‍යාංශයේ ලේකම්තුමාගේ සුභාශිංසන පණිවුඩය
- xiv. මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදලේ අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්තුමාගේ සුභාශිංසන පණිවුඩය
- xv. පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්තුමාගේ සුභාශිංසන පණිවුඩය
- xvi. මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදලේ ක්‍රියාකාරී අධ්‍යක්ෂතුමාගේ සුභාශිංසන පණිවුඩය
- xvii. ලේඛක වගතුග
- xviii. හැඳින්වීම

1. බෞද්ධ උරුමය, භූ දර්ශනය හා කළමනාකරණය

- 1.1. සිද්ධාර්ථ කුමාරෝත්පත්තිය: ලුම්බිණියේ පුරාවිද්‍යාත්මක කැණීමෙන් හෙළි වූ තොරතුරු මහාවාර්ය ප්‍රියාන්ත ගුණවර්ධන 31
- 1.2. ගිරිදිපය: ශ්‍රී ලංකාවේ බෞද්ධාගමික භූ දර්ශනයක් 41
මහාවාර්ය රාජ් සෝමදේව
- 1.3. අභයගිරි ස්තූපයේ සංරක්ෂණය 61
සුමේධා මාතොට
- 1.4. දඹුල්ල සෝමාවතී ආරාම සංකීර්ණය 71
කේ. ඒ. සජීන් නුවන් වනසිංහ

2. පැරණි රෝහණ දේශය, ස්ථාන හා සංස්කෘතික වර්ධනය

- 2.1. ඓතිහාසික සිතුවම් 79
ආචාර්ය සෙනරත් දිසානායක

2.2.	දක්ෂිණ ලංකාවේ ප්‍රාග්, මූල හා මුල් ඓතිහාසික අවධිවල තාක්ෂණික සංස්කෘතික පරිවර්තනයන් ආචාර්ය කුසිත මැන්දිස්	89
2.3.	දකුණු පළාතේ පුරාවිද්‍යාත්මක වැදගත්කමක් සහිත බෞද්ධ සිද්ධස්ථාන සමහරක් පිළිබඳ විමසුමක් ආචාර්ය වන්දන රෝහණ විතානාවිච්චි	97
2.4.	දකුණේ ඉතිහාසය හා උරුමය පිළිබඳ කෙටි විමසුමක් ආචාර්ය චූලනී රණ්ඩුකවැල්ල	109
2.5.	බියෝගල ආරණ්‍ය සේනාසනය පිළිබඳ ඓතිහාසික හා පුරාවිද්‍යාත්මක අධ්‍යයනයක් ඒ.කේ.පී. කාංචන ලක්මාල්	119
2.6.	දකුණු දළඳ සමිඳු වැඩසිටිනා සෝමාවතිය පිළිබඳ ඓතිහාසික මූලාශ්‍ර හා ජනශ්‍රැතිය ආශ්‍රිත විමර්ශනයක් සුමිත් ලියනගේ	125
3.	නයිගල රජමහා විහාරය, ඓතිහාසිකත්වය හා පුරාවිද්‍යාත්මක තොරතුරු	
3.1.	නයිගල විහාරය සුමේධ ප්‍රියන්ත විතාන, එම්. එස්. එරන්දි මධුෂානි, ඩබ්ලිව්. එම්. රෝෂිනි මදුවන්ති	143
3.2.	වර්තමානයේ නයිගල, කාල පබ්බත වෙහෙර ද පූජ්‍ය බැරගම සද්ධානන්ද හිමි, එච්. පී. අනුර ගුණවර්ධන	151
4.	බෞද්ධ ශාසනික ඉතිහාසය හා සාහිත්‍ය	
4.1.	ශ්‍රී ලංකාවේ හික්ෂුනී ශාසනය මහවාර්ය ටී. ජී. කුලතුංග	159
4.2.	මාතර සාහිත්‍ය පෝෂණයෙහිලා සඟරපු ප්‍රමුඛ ශිෂ්‍ය පරම්පරාවෙන් සිදු වූ සේවාව එච්. කේ. අයි. සෙව්වන්දි	165
5.	බෞද්ධ පුනරුදය, අධ්‍යාපනය හා දර්ශනය	
5.1.	පුරාවිද්‍යාව, දර්ශනය සහ බුදු දහම පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක් එච්. ඩී. අසංක තිලකසිරි	175
5.2.	විසිවන සියවසේ බෞද්ධ පුනරුදය ආචාර්ය රෝහිත දසනායක	187
5.3.	මුල්ගිරිගල විහාරය ඇසුරින් මුල්බැස ගත් දක්ෂිණ ශ්‍රී ලංකාවේ බෞද්ධ පුනර්ජීවනය ආචාර්ය එන්. ඒ. විමලසේන	195

6.	බෞද්ධ සිතුවම් කලාව හා පරම්පරා ඉතිහාසය	
6.1	පශ්චාත් මහනුවර සම්ප්‍රදායේ බෞද්ධ චිත්‍ර කලාව මහාචාර්ය උදා හෙට්ටිගේ	209
6.2.	දකුණේ විහාර බිතුසිතුවම් තුළින් පිලිබිඹු වන බලි චිත්‍ර කලා ලක්ෂණ එම්. ඩී. මධුමාලි	221
6.3.	මුල්ගිරිගල විහාර සිතුවම්වලින් පිලිබිඹු වන මහනුවර සම්ප්‍රදායේ පහතරට සිතුවම් කලාව පී. ඒ. එන්. උදයකුමාරි	227
6.4.	මහනුවර යුගයේ සිතුවම් මගින් හෙළිවන සමකාලීන සමාජ පසුබිම: පැරණි ගිරවාපත්තුව ඇසුරින් ඩබ්ලිව්. ඒ. එස්. ප්‍රසන්න	231
6.5.	පහතරට බිතුසිතුවම් කලාව හා සිත්තරුන් ඒ. කේ. රංගිකා මධුමාලි	243
6.6.	මහනුවර යුගයට අයත් පහතරට සිතුවම් සම්ප්‍රදාය පිළිබඳ විමසුමක් එන්. ඩබ්. ටී. චිත්තක	259
6.7.	දකුණේ විහාරස්ථානවල බිතුසිතුවම් ඇඳි ප්‍රධාන සිත්තර පරම්පරා පිළිබඳ අධ්‍යයනයක් අයි. ආර්. එස්. සෙව්වන්දි	267
6.8.	මහනුවර යුගයෙන් පෝෂණය වූ දකුණු පළාතේ බිතුසිතුවම් කලාව ඉන්දු රාමනායක	275
6.9.	පහතරට සිතුවම් කලාව ජ්‍යෙෂ්ඨතාවය සහ : රාශි, නැකැත් හා නවග්‍රහ සිතුවම්කරණය අනුරාධා අබේසේකර	279
7.	පැරණි ලේඛන සම්ප්‍රදාය හා සමාජ සංවිධානය	
7.1.	පැරණි බෞද්ධ සමාජ ප්‍රභේද හා ජන සංවිධාන පිළිබඳව සෙල්ලිපි ඇසුරින් ලැබෙන තොරතුරු විමසුමක් ආචාර්ය ඩබ්ලිව්. එච්. විජේපාල	295
7.2.	පහතරට වෙහෙර විහාර හා ශාසනික ඉතිහාසය: කළුතර දිස්ත්‍රික්කයේ ශිලා ලිපි ඇසුරින් එම්. ඩී. ආර්. සුරංග ගුණවර්ධන	301
7.3.	බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේ දකුණු පළාතට අයත් අප්‍රකාශිත අභිලේඛන ගයාන් බදුරලිය	317

7.4.	පැරණි රෝහණයෙන් හමුවන බෞද්ධ ධර්ම ලිපි දෙකක් පිළිබඳ අධ්‍යයනයක් හසිත වාමිකර ගුණසිංහ	327
7.5.	මැණික්ගඟ පහළ නිම්නයේ ඓතිහාසික භූමිදර්ශනය අධ්‍යයනයට මගපෙන්වන කතරගම දෙටගමුව ටැම්ලිපිය තුසිත හේරත්	337
7.6.	නෙල්ලිගොඩ කොණ්ඩඤ්ඤ සාමිත්ඳයන්ගේ පින්පොත සුමිත් රණසිංහ	351
8.	සංස්කෘතික හා ආගමික සංවරණය	
8.1.	සංස්කෘතික සංවරණය හා බෞද්ධ උරුමය සුහද සනාතනී කුරුවිටආරච්චි	367
8.2.	ආගමික සංවරණය හා ශ්‍රී ලංකාවේ බෞද්ධ උරුමය උමංගා රොෂානි රම්මුංගොඩ, ජයම්පත් සේනානායක	373
9.	ඇදහිලි, විශ්වාස හා ශාන්තිකර්ම	
9.1.	ශ්‍රී ලංකාවේ ශාන්තිකර්මයන්හි ඉතිහාසය හා පහතරට සුනියම් ඇදහිල්ල ඩබ්ලිව්. පී. ඉසංක ලක්මාල්	387
9.2.	ශාන්තිකර්මයන්හි සමාජ විද්‍යාත්මක හා මනෝ විද්‍යාත්මක පසුබිම: රටයකුම හෙවත් රිද්දියාගය ඇසුරින් ජයනි කුමාරි ප්‍රනාන්දු	395
10.	බෞද්ධ සංස්කෘතික සන්නිවේදනය	
10.1.	ශ්‍රී ලංකාවේ බෞද්ධ කලාවේ විශේෂ ලක්ෂණයක් ආචාර්ය සිරිනිමල් ලක්ෂ්මිසිංහ	407
10.2.	දක්ෂිණ ශ්‍රී ලංකාවේ ඉපැරණි බෞද්ධ චාරිත්‍ර: ගංගා ඉවුරු ආශ්‍රිත කුඩා ස්තූප තැන්පත් කිරීමේ ව්‍යවහාරය ආචාර්ය දර්ශන බණ්ඩාර	413
10.3.	බෞද්ධ සංස්කෘතිය හා ශ්‍රී ලංකාවේ චිත්‍රපට කලාව අනෝමා පුබුද්දිනි හේරත්	423